СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 178. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 3-го серпня 1938. No. 178. Jersey City, N. J., Wednesday, August 3, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СТЕЙТ ЗАДЕРЖУЄ ПРАЦЮ РОБІТНИЧОЇ РАДИ

НЮТОН (Айова). — Між стейтовим урядом і федеральною Радою Робітничих Відносин виринув конфлікт за владу, коли стейтовий ґубернатор заборонив екзамінаторові Ради вести слідство проти підприємства Мейтеґ Ко., фабрикантів машин до миття.

На приказ із Вашинґтону екзамінатор скликав переслухання на 10. годину рано в понеділок, відкрив його точно й зараз закрив, відложивши на 48 годин. За той час уряд видно сподівається вирішити справу.

ВИКРИЛИ ВЕЛИКИЙ АЛЬКОГОЛЬНИЙ ЗАГОВІР.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів у місцевому федеральному суді постановила поставити на суд 103 особи, обвинувачені за приналежність до величезної шайки безправної торговлі алькогольними напитками.

Між обвинуваченими є 6 поліцаїв. Як каже обвинувачення, шайка не заплатила урядові податку на суму 1 мілїон 800 тисяч долярів.

ГАРЛЕНСЬКА РОЗПРАВА ПОКІНЧИЛАСЯ БЕЗ ПРИСУДУ.

ЛОНДОН (Кентокі). — Присяжні судді в гарленській справі за нарушення 55 особами закону Вагнера не могли згодитися на один присуд і розправу покінчено без присуду.

Кажуть, що 7. присяжних були за повне звільнення всіх обвинувачених. Обвинувачені приняли розбиття присяжних з признаками радости. Прокураторія старається повести проти них нову розправу. В цій справі відбудеться переслухання 17. вересня.

ДУШИВ ЖІНКУ, СКОЧИВ В ОКЕАН.

НЮ ЙОРК. — Команда великого французького корабля „Норманді" подала при причаленні корабля до місцевого порту урядові до відома, що Роберт Мур Донкен, 35-літній професор політики в університеті Колґейта, посварився в неділю зо своєю жінкою, бив її й душив, ба навіть пробував струтити з покладу в воду, а потім самий скочив в океан і пропав без сліду. Команда думає, що він згинув.

ЧОТИРИ БАНДИТИ НАПАЛИ НА БАНК.

НЮ ЙОРК. — Чотири молоді чоловіки напали в понеділок зполудня на філію банку „Бенк оф Нейпелз Трост Ко." на розі 1-шої Евені й 12-тої вулиці та, застрашивши револьверами урядовців банку й приявних у банку посторонних людей, забрали з нього готівки понад $50,000, що була приготована для вивозу панцирним возом, і втекли. На алярм, даний трьома банковими урядовцями, під банк заїхали поліційні радіові авта, але бандити вже відїхали. Доперва тепер прохожі вулицями догадалися, що в банку сталася якась небувала подія.

СОЦІЯЛІСТИ ЗРИВАЮТЬ З ПАРТІЄЮ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Виконний комітет Соціялістичної Партії стейту Ню Йорк пробував довести до якогось виборчого порозуміння з Американською Партією Праці, але заходи не повелися й Соціялістична Партія рішилася ставити при надходячих виборах самостійних кандидатів.

МАЮТЬ ДІСТАВАТИ ФАЛЬШИВІ ЗУБИ ЯК ДОПОМОГУ.

НЮ ЙОРК. — На основі угоди між міським додродійним департаментом та 9 приватними дентистичними лябораторіями 22,000 осіб, що одержують допомогу, діставуть між іншим у дорозі допомоги фальшиві зуби.

НЕБУВАЛЕ ЗВАННЯ.

МИЛВОКІ (Висконсин). — Джан Гансер святкував небувалий ювилей: від 40 літ він займається кушанням мила в одній місцевій лябораторії. Ціль кушання — установити склад мила.

Коли його питалися, як можна таку річ робити язиком, він заявив: „Мило можна кушати зовсім так, як кушається шпінат або яку іншу їжу".

БАТЬКО РАДИЙ З НАРОДИН 26-ТОЇ ДИТИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Джордж Борман став батьком 26-тий раз і всім заявляє, що він з цього дуже радий. Цим разом йому уродився хлопець. Борман має 81 років.

АВТО ЗУДАРИЛОСЯ З ПОЇЗДОМ: 5 УБИТИХ.

ҐЕРІ (Індіяна). — У східній частині міста Ґері наїхав автомобіль на льокомотиву пасажирського поїзду Пенсилвенійської залізниці. В авті згинули 5 осіб. Льокомотива була так сильно ушкоджена, що не могла далі їхати й пасажирів треба було перевести на інший поїзд.

СПРАВА ТРЕТЬОЇ КАДЕНЦІЇ РУЗВЕЛТА ПАКИ И ПАКИ.

Сенатор Клод Пепер з Флориди, виїжджаючи зо своєю жінкою на міжпарляментарну конференцію в Газі, в Голяндії, запитаний ґазетярами, що він думає про третю каденцію президента Рузвелта, заявив, що Рузвелт утрете кандидувати не буде. Чуток про цю кандидатуру вживають противники реформ Рузвелта як „червоного оселедця" (в англійській мові так називається відвернення уваги людини від справжньої справи, немовби то перетягаючи комусь почерез дорогу червоного оселедця).

У СПРАВІ ЗЛУКИ ЗГОДИ БРАТСТВ З У. Н. СОЮЗОМ.

Як уже відомо, кожний член У. Н. Союзу отримав від головної канцелярії У. Н. Союзу чотири ріжні документи, що відносяться до справи злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом.

З тих усіх документів тільки один документ, а саме, „Заступництво на мітинґ У. Н. Союзу", треба звернути до головної канцелярії найдалі до 10-го серпня 1938 року.

Отже пригадуємо ще раз тим усім членам, що досі не звернули цього „Заступництва", щоб вислали його до головної канцелярії негайно, а в кожнім разі не пізніше як до 10-го серпня 1938 р.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

МАНДРІВНІ ТАБОРИ ПОЛЬСЬКИХ МЕДИКІВ НА „КРЕСАХ ВСХОДНІХ".

Польська преса повідомляє, що польські студенти медицини вищих шкіл рішили в липні ц. р. владити низку мандрівних таборів „на Кресах Всходніх". Завданням цих таборів — пише польська преса — є журба про поліпшення санітарних умовин „кресового" населення. „Рівночасно члени табору будуть вести суспільно-освітню акцію" — маленький додаток...

АВТОСТРАДА ЧЕРЕЗ ГОРУ СВ. БЕРНАРДА.

В швайцарській Народній Раді 66 послів зголосили внесення, щоби пробити гору св. Бернарда й повести туди тунель з автострадою. До внесення долучили плян з нарисом на суму 10,000,000 швайцарських франків. Тунель пробють на висоті 1,600 м. понад поземом моря. Він буде 5 км. довгий. Проєкт цього тунелю має стратегічне значіння.

НАПАД НА ЄВАНГЕЛИЦЬКУ СВЯТИНЮ.

В стейті Параіба, Бразилія, в місті Католи до Роца, ґрупа, зложена з 60 людей, здемолювала євангелицьку святиню. Опісля та сама ґрупа напала на доми молитви в 2-х поблизьких селах. Євангелицькі родини повтікали до інших місцевостей стейту і до Ріо Ґранде до Норте. Євангелицький пастор вислав телеграму до президента, просячи охорони.

ДВІ ПАНІ ПОБИЛИСЯ В ПАРКУ У ЛЬВОВІ.

У Львові в Стрийському парку посварились, а опісля й побилися дві пані: жінка банкового урядовця й жінка купця. Жінка купця завважила бранзолєту, що пропала була рік перед роком, на руці жінки урядовця. Справа опинилася в городському старостві. Жінка урядовця заявляє, що бранзолєту одержала в дарі від швагра, а він купив її в одному заставному заведенні; жінка купця каже, що бранзолєту згубила в купелиську тому рік.

ЕТЕРОМАНІЯ НА ПІДГАЛЛІ.

Польська преса бє на сполох, що на Підгаллі між ґуралями поширюється в жахливий спосіб етероманія. Лікарі стверджують, що наркотизується етером аж 30% тамошніх мешканців. Етер спроваджують зпоза німецького й чеського кордону, заправляють його мятою й іншими зілями та так консумують. Від етеру людина сліпне й божеволіє.

ДІТИ ВТОНУЛИ, А МАТИ ЗБОЖЕВОЛІЛА.

В Луцьку Ксеня Максимчукова вийшла з трьома дітьми на беріг Стира. Тут діти вслиі до човна й поплили на середину ріки. В одній хвилині човен зачав тонути. Хоч як кричала мати, що не вміла плисти, діти втонули. Стир має в згаданому місці 6 м. глибини. Максимчукова на березі на переміну то сміялася, то плакала. Вона збожеволіла.

БУДУЮТЬ ПАМЯТНИК ЗА ПАМЯТНИКОМ.

Мистецька рада львівського маґістрату радила над справою памятника Словацкого. Виринув проєкт побудувати цей памятник перед новим університетом. Тимчасом на цьому місці львівський маґістрат рішив іще перед війною побудувати памятник Т. Костюшка. Навіть поклали уже вуґольний камінь. Проєкт мистецької ради покищо зняли з денного порядку нарад.

ОФІЦИР І ТРИ ПІДОФІЦИРИ ЗГИНУЛИ ВІД ВИБУХУ ДИНАМІТУ.

В Краєвій (Румунія) підчас військових вправ не вибухло вчас стрільно динаміту. Кілька вояків з офіцером наблизилися, щоб провірити причину. Нараз наступив вибух. Підпоручник і три підофіцири згинули на місці. Два рядовики тяжко ранені.

РЕКОРДИСТ „АВТОМОБІЛІЗМУ".

У Парижі арештували чоловіка, що впродовж одного року вкрав 296 самоходів. Ба, що більше: він змиг іще перемальовати ці самоходи й відповідно їх „запороцити", щоб їх не пізнали. Талант рекордиста належно оцінили й запевнили йому заслужений відпочинок. Ще тільки не знати, який відпочинок присудить йому суд.

ХЛОПЧИК УТОНУВ, МАТИ В АРЕШТІ.

У Свидовій коло Товстого трапився жахливий припадок. Трилітній синок Марії Золотецької бавився над берегом ставу. Нараз хлопчик упав до води і втонув, хоч вода не була глибока. Мати зачала шукати синка аж за якийсь час. Вкінці завважила мертве тіло дитини на воді. Прокуратор велів цю матір за недогляд арештувати.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕСУСПІЛЬНУ ПОВЕДІНКУ.

Дирекція поліції в Ґраці (австрійська Німеччина) видала осторогу, звернену під адресою тих власників камениць, що відмовляються винаймати мешкання родинам, які мають численну дітвору. Таких каменичників будуть тягнути до відповідальности за несуспільну поведінку.

МАЮТЬ БУДУВАТИ „НАДДОРОГУ" З ПИТСБУРҐА ДО ГАРИСБУРҐА.

Реконструкційна Фінансова Корпорація й Адміністрація Публичних Робіт виробляють плян будови наддороги для авт між Гарисбурґом і Питсбурґом коштом 58 мілїонів долярів. Дорога має бути 162 милі довжини, має мати кілька тунелів та ні одного перехрестя.

ОДНОРОДНЕ, ЧИ РІЖНОРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В ШВАЙЦАРІЇ?

У плебісциті 360,000 швайцарців висловилися проти 310,000 за введення однородного карного законодавства в цілій Швайцарії.

ВЕЛИКА ЯПОНСЬКО-СОВЄТСЬКА БИТВА

МОСКВА. — Московський урядовий комунікат доносить, що на Далекому Сході вивязалася на узгірях Чанґкуфенґу знов велика битва між совєтськими військами і японськими, внаслідок чого совєтські відділи знов заняли згадані узгіря. Притім згинули 400 японців, а кількасот було ранених. В битві брали участь літаки, повзи і тяжка артилерія. Щодо совєтських втрат, то комунікат говорить, що згинули тільки 15 совєтських вояків і кількадесять було ранених.

ТОКІЙО. — Японський урядовий комунікат про битву на совєтсько-корейській границі не згадує нічого, а також не згадує нічого про захоплення узгіря Чанґкуфенґ совєтськими відділами. Зате говорить, що совєтські літаки, в числі 50, наїздили на територію Кореї і бомбардували міста. Кільканацять літаків зострілено. Обі амбасади, в Токіо совєтська, а в Москві японська, внесли в руки дотичних урядів протести й остороги.

БОРЮТЬСЯ З ПОЛЬСЬКИМ НАСИЛЬСТВОМ.

ЛЬВІВ. — У Варшаві відбулася минулого місяця нарада православних єрархів і делеґатів Холмщини та Підляшшя в справі останньої акції проти православія. Наради мали дуже гострий перебіг та виявили частинно те страшне спустошення, до якого довела протиправославна акція польського уряду і польського костела. На закінчення промовляв митрополит Діонисій, який взвав присутніх спокійно та мужньо обстоювати правду. Велике враження на учасників викликала поява делеґатів-селян з Грубешівщини, які привезли такі найновіші новини: „Вчора — говорили вони — розібрали церкву в Чомові, а в Маночі спалили. Така сама доля стрінула вчора церкви в Ляшкові, Новосілках, Жабчі, Витково. Невідомі справники підпалили теж в останніх двох днях деякі попівства, побили двох священиків, а одного хотіли застрілити". Все це діялося лише впродовж кількох днів. А протиправославна акція треває вже пів року... Наради рішили вислати до влади меморіял з домаганням припинити ту непогамовану протиправославну акцію.

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА НА ЕСПАНСЬКИХ ФРОНТАХ.

ҐЕНДАЄ (Франція). — На еспанських фронтах далі ведуться завзяті бої. Обі сторони не подаються. Червоні війська нагромаджують велику скількість военного матеріялу, а також свої резерви, і задумують розпочати на широку скалю офензиву проти націоналістичних військ. Покищо вони захопили на теруельському фронті містечко Камарену.

БОЛҐАРІЯ ВІДЗИСКАЛА ПОВНІ ПРАВА.

СОФІЯ. — Болґарія відзискала тепер усі права узброюватись довільно і держати таку армію, яка їй подобається. Ті права Болґарія була втратила, програвши останню війну. На неї наложили були зобовязання не держати більше як 31,000 вояків враз з поліцією, а також не будувати тяжких военних машин. Тепер усі балканські держави згодилися цю заборону зняти. Передбачають, що тепер Болґарія приступить до балканського союзу, який отсе твориться.

АРАБСЬКЕ ПОВСТАННЯ КРІПШАЄ.

ЄРУСАЛИМ. — Між арабськими повстанцями й англійськими відділами вибухли знов сутички, в яких згинуло кілька арабів. Назагал арабські повстанці чимраз краще орґанізуються і захоплюють чимраз ширші впливи. Серед арабського населення навіть принялася приповідка, що „англійська влада в Палестині треває впродовж дня, а арабська, як тільки зайде сонце". Арабські повстанці навіть позаводили вже свої суди, до яких населення дуже радо горнеється, уникаючи місцевих, урядових судів. Араби складають на потреби повстання великі грошеві суми.

ІТАЛІЙЦІ ВИКИДАЮТЬ ЧУЖІ НАЗВИ.

РИМ. —Фашистівська партія видала розпорядження, щоб італійці стримувались від уживання чужих слів, таких, як „гат догс", „кактейл", „сендвич", „ор-девр" і т. п., а на їх місце впроваджували свої власні назви. А коли таких назв в італійській мові нема, то треба їх підшукати.

ПЕРЕГОНИ В УРОДИНАХ.

СИДНЕЙ (Австралія). — В австралійським парляменті один соціялістичний посол подав внесок, щоб запровадити „перегони в уродинах" впродовж наступних десятьох літ. Ті родини, які будуть мати за той час найбільше дітей, дістали́б великі нагороди. В той спосіб піднесеться число уродин, яке в Австралії в останніх часах занепадає.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОЛИ РОЗДІЛЯТЬСЯ СИЛИ

У стейті Тексас, що положений на далекім півдні Злучених Держав, сталася недавно політична подія, що облетіла всю Америку й усюди викликала немале здивування. Підчас правиборів станув як кандидат на номінацію з Демократичної Партії дотеперішній конгресмен Морі Мейверик, один з найбільш заслужених конгресменів, чоловік, котрого боротьба за справедливість зробила його так відомим у цілім краю, що про його життя вже й книжки писали. Коли такий чоловік перепав, то ввесь край хотів знати, чому це сталося.

Показується, що проти цього чоловіка пущено в рух усякий політичний „трик", знаний американській політиці. Його поборювано передовсім за приналежність до політики Рузвелта; стейтові нафтярі, що не люблять Рузвелта, сипнули грубими сумами на боротьбу проти Мейверика. Поліцаї й урядники, що його ненавидять, крали голоси в білий день. Проти нього пущено усякі закиди, що промовляють тільки до недумаючих людей. За його прихильність до Рузвелта його названо комуністом, що мало поважний вплив на місцевих католиків, з котрих велика частина це політично нерозвинені мексиканські іміґранти.

Та з усього найзамітніше було становище зорганізованого в юнії робітництва. Мейверик це старий оборонець прав робітників і прав робітничих організацій. Серед південних політиків, що назагал держаться консертативної, якщо не назадницької лінії, він білий крук: його заслуг для робітників ніхто не може заперечити. І власне цей чоловік при виборах стрінувся з опозицією з боку робітничих юній при Американській Федерації Праці, для котрих він зробив у конґресі дуже багато. Велику частину невдачі Мейверика треба приписати Американській Федерації Праці. На місце Мейверика прийде людина, яка не має ні охоти боронити робітників, ні навіть, якби мала охоту, не має того таланту й витревалости.

Причини цього дивачного поведення Федерації Праці треба бачити в боротьбі, що тепер ведеться в американськім робітництві між Федерацією Праці й Комітетом Промислової Організації. Припадок хотів, що Мейверик десь висказував свої симпатії до Комітету. З пімсти за це головачі Федерації Праці заявили Мейверикові, що вони йому цього не дарують. Мовляв, Федерація тепер веде „боротьбу на життя й смерть", і за висказ симпатії для Комітету Федерація дала своїм юніям натяк голосувати проти Мейверика, випробуваного приятеля робітничого руху, а тимсамим поперти людину, нікому ще не відому, отже й можливого ворога всякої робітничої організації.

Того роду консеквенції можуть виринути для всякого руху, коли в ньому загніздиться „боротьба на життя й смерть".

НОВИЙ МАРШАЛ ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ

Недавно тому помер дотеперішній соймовий маршал Цар, а на його місце вибрано Валерія Славека, на котрого голосували й українські посли.

Славек — це старий польський революціонер зпоміж найближчих помічників Й. Пілсудского. Він уродився в Україні 1879 р. та покінчив т. зв. торговельну школу Кроненберга. Від вчасної молодости брав він участь у тайних польських революційних організаціях і вже 1900 р. як урядовець банку станув на чолі революційної роботи в Лодзі. Колиж російська жандармерія 1901 р. почала виарештовувати польських революціонерів у Лодзі, він кинув свою посаду в банку та перенісся до Варшави, де вже почав жити цілком „підпольним" життям та обняв управу в ППС (Польській Партії Соціялістичній). Коли 1902 р. Й. Пілсудскі на зїзді в Люблині зорганізував центральний робітничий комітет, Славек став членом того комітету і взяв на себе організаційну роботу в Домбровськім вугільнім басейні.

У 1903 р. його арештовано в Бендзіні, одначе він утік з тюрми та переховувався в Україні між своєю родиною.

По вибуху російсько-японської війни Славек вернувся до Конгресівки для ведення „підпольної" роботи, а від січня 1905 р. станув разом з теперішнім маршалом польського сенату, Олександром Пристором*), на чолі заговірньо-бойової роботи.

У вересні 1905 р. знов арештовано Славека та запроторено до 10-го павільону варшавської цитаделі, призначеної для політичних вязнів. Та вже по двох місяцях, внаслідок амнестії, оголошеної разом з наданням першої „куцої російської конституції", він вийшов на волю, поїхав до Кракова та покінчив там бойову школу, основану Пілсудским. У р. 1906 повернувся він до Конгресівки та зорганізував бойові відділи в Лодзі, Влоцлавку та в Домбровськім басейні. В червні 1906 р. трапилася йому погана пригода: підчас науки кидання бомб, одна з них завчасно вибухла і поранила йому тяжко лице. Товариші забандажували його та вивезли щасливо до Кракова, де він дуже довго лікувався з ран. У 1908 р. вертається він знову до Конгресівки і в жовтні тогож року бере участь у знаменито зорганізовані Пілсудским нападі на потяг, що віз великі „казьонні" (державні) гроші. Було це пд Безданами за Вильном і тоді здобули польські революціонери біля три міліони рублів, які зужили на дальшу революційну роботу та на видавництво „Ксьонжка" у Кракові, котре пускало в світ знамениті, самостійницьким духом перейняті твори таких письменників, як Жеромскі, Оркан і інші. В роках 1908—1909 бере Славек участь в організуванні „Союзу чинної боротьби", а в 1910 р., арештований австріяками (поляками в австрійській службі), виходить на волю за старанням посла Дашинського і працює в стрілецькій організації, виїжджаючи час до часу до Конгресівки. В літі 1912 р. взяв він участь у зїзді в Закопанім, коли то зорганізовано польський військовий скарб, при котрім він став секретарем та головним організатором. Як такий, узяв участь (1912 р.) в зїзді самостійників.

Коли вибухла світова війна, Славек узяв участь у боротьбах 1-шої стрілецької бригади Й. Пілсудского, а зокрема в боротьбі з панцирним російським самоходом у Кельцах. Від того часу став старшиною при боці Пілсудского. Коли німці в 1915 р. обсадили Варшаву, Пілсудскі вислав його туди, щоб здержувати організацію леґіону добровольців, на котрім німцям дуже залежало. Він тоді зорганізував політичне представництво Конгресівки („крулевства"), яке мало ставити політичні домагання до німців. Славек від грудня 1915 р. ховався перед німцями та кермував самостійницькою роботою у Варшаві, належачи рівночасно до провідників ПОВ (польської організації військової) яку Пілсудскі пустив тайно в рух проти німців, і тому навіть виступив з польського леґіону, зорганізованого при угорсько-австрійській армії. В липні 1917 р. німці арештували Пілсудского та вивезли до Магдебурга. Арештували й Славека та держали в модлінській твердині. Колиж у листопаді 1918 р. німців у Варшаві роззброєно, то і він вийшов на волю і як капітан став старшиною до окремих припоручень при штабі Пілсудского, вже як начальника польської держави. Прийшла на денний порядок справа аВильна, що його антанта заказала полякам рухати. Та і на це була рада: ген. Желіговскі буцімто збунтувався, пішов, добре випосажений, на Вильно і здобув його від литовців для Польщі. У тій виправі взяв участь і Славек, а по скінченні вищої военної школи пішов рівночасно з Пілсудским у резерву та помагав йому потім при перевороті в травні 1926 р. В 1928 р. став Славек послом і головою зліпленого ним клюбу ББ (блок безпартийний вспулпраци з ржондем) та три рази був премієром міністрів.

Є це людина, що служить вірно традиціям Пілсудского, а з покершованого бомбою лиця пізнати, що з тим чоловіком — як кажуть німці — „не добре їсти разом вишні". Він мабуть не дуже добре є з маршалом Ридзом-Сміглим, бо, зложивши візиту президентові, пішов потім не до нього, але до Пристора.

Юрій Горовенко.

*) Пристора незадовго арештовано і доперва російська революція визволила його з катогри на Сибірі, де його й різками бито.

ПОЧАТКИ КНИЖКИ ТА ДРУКАРСТВА В УКРАЇНІ

І в Україні до розповсюднення освіти причинилася чимало друкарська штука. Українці вже вельми рано користувались друкарством. Після винайдення друкарства в Німеччині в пятьдесять літ появились перші церковні книги кирилицею в Кракові **1491. р.** Трохи пізніше (1517—1519) видав д-р Франц Скорина український (руський) переклад Біблії у Празі. Опісля повстали друкарні у Вильні (1525. р. видав Скорина там „Апостола"), у Несвіжі (1562. р. появився там лютеранський катехизм руською мовою), в Заблудові та в Острозі (де 1581. р. появилась Біблія).

Друкарні були також у Крилосі коло Галича, що належить до церковних посілостей, та в Стратині, селі бережанського повіту, що належало до родини Балабанів. Цю останню перенесли опісля до Києва і вона дала початок до славної друкарні київської Печерської Лаври 1635. р. Була ще недовгий час єпископська друкарня при церкві св. Юра у Львові.

Братство при церкві Успення (Волоській) не осталось позаду інших міст українських земель. Братська друкарня у Львові при церкві Успення була вже мабуть коло 1572. р., одначе пізніше підупала.

Щойно Іван Федорів „тщанієм (заходом) своїм друкованіє обновил". Іван Федорів або Федорович (або Ходорович) основував із Петром Мстиславцем „першу друкарню у Москві та видрукували там „Апостола" (1564. р.) і „Часовник" (1564. р.). Та темний московський нарід заворушився, вірив, що це чарівник, напав на друкарню та спалив її. Оба друкарі мусіли втікати за границю та знайшли щиру гостину у знатного українського вельможі на Волині, Григорія Ходкевича, гетьмана великого литовського князівства і виленського воєводи. Ходкевич подарував Федорову невелике село та основав у городі Заблудові друкарню, де той же друкар видрукував „Євангеліє Учительное" (1568. р.). Недужий на старість Ходкевич радив Федорову заміняти друкарський станок на „рало", одначе Федорів уважав гріхом залишити роботу, до якої не Бог дав йому талант. Іван Федорів розстався з хорим уже Ходкевичем (що помер 1574. р.) і поїхав до Львова. Тут за підмогою Григорія Ходкевича та його синів Андрія й Олександра основав друкарню та видрукував (1574. р.) „Апостола". Одначе пізніше не мав ніякої підмоги та попав у нужду і недугу, так, що мусів увесь свій друкарський статок заставити в жида Ізраїля Якубовича. Федорів помер 1583. р. і похований коло монастиря св. Онуфрія у Львові, а нагробний його камінь з написом, досить затертим (витоптаним), є сьогодня в церкві св. Онуфрія у притворі, близько головних дверей правобіч, заставлений лавками.

Одначе діло, що його почав так гарно Іван Федорів, не запропастилось із його смертю. Із його виливарні брали черенки (друкарські букви) всі українські друкарні: Ставропигійська у Львові, Балабанівська у Стратині та Крилосі й інші. Львівський єпископ Гедеон Балабан старався, щоби братчики (члени) Успенської церкви разом із ним викупили заставлений друкарський статок Івана Федорова і так братську „друкарню опущенную вивигнули" та взивав до підмоги того діла все духовенство своєї епископії грамотою з 1. травня 1586. р. Одначе опісля повстав спір між Гедеоном Балабаном і братством, а черці св. Онуфріївського монастиря здається не з великим успіхом розносили ті грамоти по українських землях, бо львівське Успенське братство мусіло почасті зо свого майна почасті з доходів закупленої друкарні заплатити за викупно заставленого друкарського статку в Ізраїля Якубовича **1,500 злотих** (так наріс довг Федорова разом із відсотками в 1585. р.). Ставропигійська друкарня була вже відкрита 1586. р. (бо в ній видрукувана вище згадана грамота єпископа Балабана з 1. травня 1586. р.) і від того часу не переставала працювати.

Царгородський патріярх Єремія грамотою з 1590. р. дозволив Ставропигійській друкарні друкувати книжки всякого змісту, а саме богослужебні, духовні та шкільно-наукові. Завдяки заходам знатних українських вельмож, Константина князя Острозького, воєводи київського, та Теодора Скумина-Тишкевича, воєводи новгородського, видав польський король Жиґмонт III. 15. жовтня 1592. р. грамоту, якою потвердив Ставропигійське братство при церкві Успення Пресвятої Богородиці, вищу братську школу та **друкарню при цій церкві „давно заведену, а перед кільканадцятьма літами обновлену".**

Ставропигійська друкарня була в цвітучім стані, а до неї удавались із усіх усюдів у друкарських потребах. Князь Константин Острозький просив, щоб йому прислало братство Ставропигійське „зо три касти (скриньки) літер грецеських і зецера (складача)", єрусалимський патріярх присилав за всякими церковними книгами, а волоський господар (князь) удавався також до Ставропигійської друкарні у справі друкування волоської псалтири та проповідей. Вбогі монастирі та церкви діставали часом даром церковні книжки від Ставропигійського братства. Книжки, видавані Ставропигійським братством, розходились по всій Україні, а російський цар **Петро Великий, як був 1707. р. у Львові, на письмі дозволив братству продавати свої книжки по всій Україні, що була під володінням Росії.** Тому Ставропигійська друкарня приносила гарний дохід братству, а це було навіть раз причиною суперечок і судової тяганини між братством і іншими друкарями. Коло 1628. р. приняло братство молодого друкаря з Литви, Михайла Сльозку, людину метку та діяльну. Опісля приняли його до братства й дали йому управу Ставропигійської друкарні, чим займався до 1634. р. Як Сльозка збагатився на братській службі, виклопотав собі за підмогою львівського латинського архиєпископа Гроховського право основати друкарню словено-руських книжок. Братство запізвало Сльозку до суду, а король Володислав IV. не тільки затвердив усі права братства, а признав теж, що тільки одна братська друкарня має право друкувати словено-руські книжки. Одначе львівський маґістрат, неприхильний для братства, виступив в обороні Сльозки. Після довгої тяганини братство з ним погодилося. Сльозка обняв знову управу братської друкарні й обовязався друкувати більші видання (в цілий лист і в четвертину) в користь братства, а менші на свою користь, одначе не із зазначенням його назвища, а Ставропигійської друкарні. Друкарня видала тоді багато книг, що розходились по всій Україні, бо в Києві з причини козацьких війн нічого майже не друкували. Та пізніше Сльозка не додержав умови і покинув Ставропигійську друкарню, а основав собі власну, в якій видрукував багато книжок, корисних для нашої церкви.

Пізніше мала Ставропигійська друкарня нові клопоти внаслідок неладу, який був тоді в канцелярії польських королів. Король Ян Казимир **подарував був у приступі якоїсь дивної примхи 1651. р. всі руські друкарні у Львові гостинському хорунжому Студзіньскому та видав йому на це привілейну грамоту.** На просьбу Студзінського взяв львівський маґістрат під секвестр обі друкарні та всі словено-руські книжки і щойно завдяки старанням київського воєводи Кисіля і маркграфині Мишковської, Могилянки з дому, змінив король 1652. р. цей привілей, даний Студзінському. Сльозка далі видавав у своїй друкарні книжки аж до смерти (1667. р.). По смерті Сльозки братство знову процесувалось із його наслідниками, а як у 1670. р. виграло процес, відкупило в них книжки та друкарню. Всі ті клопоти закінчилися тим, що братство втратило 2,000 злотих. Хоч братська друкарня мала такі перепони, не переставала видавати словено-руських книжок і за три століття видала приналежно 300,000 церковних і наукових книжок. У наших часах, коли Ставропигія опинилася в руках москвофілів, підупала зовсім, не видає ніяких книжок, а друкарню дала в наєм.

(Кінець).

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

42)

Дід упав. З трудом підвівся і поволікся далі... Поміж арештованими полетів шепіт обурення. Обурювалися і тернівчани.

Селянки повиносили ведра води, та червоноармійці дірвалися до води самі; що не випили, то виливали...

Обурення збільшувалося.

— Щож ви, товариші, не дозволяєте навіть напитися?! Чим ми так провинилися, що ви так нас мучите? Тим, що боронили своє добро? — прохали арештовані.

— Не подохнете!... А подохнете, то й туди вам дорога! — викрикував зо злобою один, очевидно старший. — Ану, підтягнутися!

Валка пройшла селом, не задержуючись, проводжена гнівними поглядами. Затискаючи кулаки, чоловіки слідили за нею, поки валка не зникла за горбами. Не говорили, тільки, затиснувши зуби, цідили натяками замісць поздоровлення:

— Щож, підемо й ми?

— А вжеж... Своїх це, не чужі!

І спішили до хат, готуватися до виступу на поміч своїм синам. Швидко відшукали зброю і городами поспішали на край села. Там напружено ждали початку бою. Молодші посунули ще вперед висліджувати, що станеться, та й самим поміритися з ворогом, показати свою відвагу і пімститися за знущання та здирства. Мало хто з них іще бачив, як люди бються не на життя, а на смерть... Там зійдуться дві сили: одна, ще недосвідна, гаряча і завзята, піде у перше бойове хрещення, а друга, ворожа, досвідна, хоч невелика чисельно, добре озброєна сила, що вже набула доброї практики за роки громадянської війни. Хто переможе?

Минула ще добра година, як здалека почулися гуркіт густої стрілянини з крісів і рівномірне тахкання скорострілів: Що хвилі стріли густішали; вступали у бій нові і нові сили. Клекіт скорострілів зливався майже в одноцілий гомін. Досвідні селяни, бувші вояки, дивувалися, прислухуючися: їх вухо ловило рівночасно із дзвінким таканням максимів і глухе, придавлене тахкання кольтів*), яких вони не бачили в червоної валки, ані у своїх повстанців. Бій заповідався жорстокий...

Селянки повиходили з хат, слухали відгомону недалекого бою, хрестилися побожно, молячись:

— Господи, допоможи нашим! Не дай ворогам перемогти їх! Да воскреснет Бог і разточатся врази його...

Побоювання селян за своїх оказалися даремні. Тернівським хлопцям довелося лиш переймати втікачів. Розбив червоних ніким несподіваний і незнаний в околицях повстанський відділ отамана Чорного.**)

VII.

Попри шлях, у віддалі може 200—250 кроків від нього, дві верстви від Тернівки, розкинувся невеликий, досить густий гай. З другої сторони шляху на схід відгалужувалася полева доріжка, що вилася між полями і зникала десь за суґірками. Тернівські хлопці, розбившись на ґуртки, зайняли окраїну гаю, поставили скоростріл у вигідному місці для обстрілу суґірків від села і зо східньої сторони гаю. Вижидаючи червоної валки, хлопці тихо вешталися по лісі, підшукували кожний вигіднійше місце для себе. Кілька повилазили на дерева і звідти обсервували дорогу й околичну місцевість. Покладали надії на несподіваність нападу і були певні успіху.

Час минав спокійно, аж поки обсерватори не завважили наближаючоїся валки вже у значній віддалі від Тернівки. Знизу вона ще була заслонена суґірками, тож хлопці почали шикуватися до бою, ще не видні ворогові. Та припадково поглянувши на схід, обсерватори зніяковіли: по полевій дорозі простувала до шляху якась ґрупа значної скількости. Миттю вказали ґрупу своїм і все затривожилося.

Почінати бій з двома ґрупами вони не мали сил ні досвіду. Наскоро стали радитись. Гарячіші хлопці бажали битися хоч би й з обома ґрупами, та поміркованість взяла верх. Нарадилися не виявляти себе; пропустити ворогів вільно, а з настанням ночи, заховавши зброю в лісі, по одинці і непомітно вернутися в село. Заходили побоювання, що надтягаюча зо сходу ґрупа заночує в Тернівці, отже загрожувала неабияка небезпека.

Валка повільно, наче чамбул з ясиром, перевалилась через останній суґірок і стала видна вся. Зближувалася до розгалуження шляху і ґрупа зо сходу. З завмиранням серцем хлопці слідили за ними, певні, що обі ґрупи є червоні. Завважали, що східня ґрупа складається з кількох десятків тачанок і селянських возів і є багато рухливіша від валки. На кожній тачанці і возі сиділи по 4, по 5 людей з крісами в руках. Хлопці сподівалися, що обі ґрупи напевно зійдуться на розгалуженні. Їм припадало бути німими свідками того, що мало статися: ґрупи привитаються і розійдуться кожна у свою дорогу.

(Дальше буде)

*) Система важких скорострілів.

**) Отаманів Чорних було кілька.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. Д., Шікаґо, Ілл.: Про ніякі розграбки не можна подавати звідомлень.

Пасейк, Н. Дж.: У відозві до односельчан села Хирівська Поляна назвище помилково подано М. Сагара, а має бути Михайло Сабара.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Збори Тов. Мир, від. 368, відбудуться в неділю, 7. серпня, в галі при Блекстон ул., в годині 1:30. Просяться всіх членів прибути на означений час. — Уряд.

Василь Галич.

ЯК ПИСАТИ УКРАЇНСЬКІ НАЗВИЩА ПО АНГЛІЙСЬКИ

(Докінчення).

6. Одно з найбільш розповсюднених українських назвищ, особливо в Галичині, Буковині і Закарпатті, є те, що кінчиться на „чук", як Ткачук, Шевчук, Бойчук. В більшості вони короткі, двоскладові, і не тяжкі американцям, коли написані правильно. Головно треба вважати при кінці, щоб дістати звук „чук" а не „чок". Тому треба закінчувати їх двома „о" (оо) або з французька через "ou". Отже писати їх Tkachook або Tkachouk, Shevchook, Boychook.

7. Широко знані є суто наші назвища, котрі кінчаться на „юк" і „люк", як наприклад: Ганюк, Кабанюк, Оленюк; Галюк, Завалюк. Мабуть найліпше є їх писати через "iuk" при закінченні: Haniuk, Kabaniuk, Oleniuk; Haliuk, Zavaliuk.

8. Найчастіше неправильно писані назвища як рідною мовою так і по англійськи, це ті, що кінчаться на „ський". По українськи все треба писати їх при закінченні через „ський". Такі назвища всесловянського характеру. В Америці всі словяни, опріч поляків, пишуть їх через "ky" при закінченні. Отже треба писати: Ostapsky, Yavorsky, Hayovsky, Yablonsky. Хто закінчує своє назвище через „кі", то виставляє себе як поляк. Шкода, що так багато наших людей через незнання поповняють цю помилку. В Галичині польський уряд змушує українців підписуватися по польськи, накладає грошеві кари на священиків за українське закінчення. А тут, на вільній землі в Америці, ми самі робимо собі пакість...

9. Досить знані назвища по всіх частинах України є ті, що кінчаться на „ик" і „ич", як Мельник, Зубик, Білик; Головач, Зварич, Сич. Найлекше є їх писати: Melnik, Zoubik, Bilik (Beelik); Glovich, Zvarich, Sich. Ці всі назвища (або майже всі) українці часто пишуть по польськи в Америці, опріч наших редакторів англійських видань, котрі все стараються писати їх правильно.

10. На останку треба згадати і про такі звісні назвища, що нагадують вдовиного сина і кінчаться на „ишин". Належать вони до найбільш розповсюднених назвищ на Поділлі. Гнатишин, Іванишин, Данилишин належать до найбільш знаних. В Америці дають вони трохи неприємности нашій молоді, як про це вже була дискусія на сторінках Ukrainian Weekly. Одначе і такі „довгі" назвища, як написані правильно, не повинні давати труду при вимові писати їх: Hnatishin, Evanishin, Danilishin, Hrihorishin.

Поза цими назвищами мають українці багато інших ріжнородних, котрі є більш індивідуальні і не є так легко згрупувати їх, або склясифікувати. Є такі рідкі назвища, що видаються незграбні і дійсно морочать американцям голови; от вам три приклади: Завалихата, Великохатько, Заблудинченко. Громадянин у Норт Дакоті, що мав друге з цих назвищ, переклав його на англійське "Bighouse" і воно стало нібито зрозуміле, але дуже похоже на індіянське. Декотрі наші особи в Америці змінили свої назвища на коротші, українські; інші повикривлювали свої, а інші — законно чи незаконно — поприбирали собі скандинавські або англійські назвища.

Змінити назвище, коли хтось мусить, треба законно, через суд, найлекше при виборі громадянських паперів. З нагоди набуття громадянства часто змінюють свої назвища нові американці, як це видно з газет. Замітне є те, що німці фінці і скандинавці прибирають якесь інше назвище свого народу, а словяни скорочують свої, або прибирають такі, які попадуть. Сама заміна назвища не змінить чоловіка, ані не зробить його здібнішим робити якусь роботу. Значить, не відчинить дверей до поступу. Зміну не є тяжко доверщити. Але опісля бувають ріжні невигоди. Тому треба справу належно оцінити, і коли хтось мусить зробити зміну, то нехай прибере собі українське імя, може таки зо свого роду. Але заки прийде до такого рішення, хай спробує виписати своє назвище правильно по американськи та повчить чужинців, як його вимовляти.

СЕНАТОР ҐОФІ НЕ БОЇТЬСЯ РОЗСЛІДУ.

Сенаторові Джозефові Ґофієві доручено в Гарисбургу візвання явитися на розслід Демократичної адміністрації в Пенсилвенії, що її веде велика лава привяжних суддів. На це сенатор Ґофі виїхав із сестрами на вакації до Европи. Візвання назвав дешевим політиканством.

З ДНЯ

ТАНЦІ І ПОЛІТИКА.

Здавалосяб, що між танцями і політикою нема ніякого звязку. Танці — це танці. Зійдуться люди, хочуть розвеселитися, забавитися й починають танцювати. Що тут політика має до діла?

А всежтаки між тими двома поняттями є звязок. І то тісний. А виявили його таки найкомпетентніші люди в тій справі, а саме, вчителі танців на своїй конвенції в Ню Йорку, що вудбувалась кілька днів тому.

На тій конвенції один учитель танців, Доналд Ґрент, виголосив доклад, у якім сказав, що так звані „хитальні танці", які тепер загально захопили людей, це нездорове явище. Повстали вони з нинішньої економічної депресії, а радше з того непевного економічного стану, в якому знаходиться нинішня молодь. „Хитальні танці" це ніщо інше, тільки духовий наркотик, задурманення. В них люди хочуть приспати своє прикре почуття і в той спосіб заколисати себе до безділля. Хитальні танці не викликують у людей духового піднесення, не скріплюють людської енергії. Навпаки, це втеча до забуття, до нечинности.

ПОРУЧАЄ НАРОДНІ ТАНЦІ.

Той сам Доналд Ґрент говорив, що люди повинні плекати клясичні танці, а також народні танці. Бо в народніх танцях відбивається нераз ціла індивідуальність даного народу. Випробовуючи їх віками, даний нарід вибрав усе, що добре для нього, а відкинув усе, що лихе, нездорове й шкідливе.

Бо це вже стара правда, що ті речі, які хвилево нам можуть приносити приємність, не все є нам корисні, коли брати їх на далеку мету. Бо часто ці речі саме на дальшу мету є шкідливі. А народня мудрість, виявлена в народнім мистецтві впродовж довгих віків, провірила це все і залишила добрі і здорові елементи, а відкинула нездорові.

ВПЛИВ ТАНЦІВ НА ЗДОРОВЛЯ.

Ґрент також підкреслив, що танці, але відповідні танці й уміркованo вправлювані, дуже добре впливають на здоровля. Вони добре ділають на рівномірний розвій усіх тілесних органів, а також надають тілу гнучкости і зручности. Людина, яка плекає танці і їх уміркованo вживає, набирає приємних рухів, дістає гарний хід. А діти, які мають склонність до деяких тілесних деформацій, можуть уникнути цього, коли під доглядом досвідних учителів вправлятимуть танці. Танці це фактично легка гімнастика, але з мистецькою закраскою.

Повертаючися ще раз до „хитальних танців", Ґрент сказав, що вони того всього не дають. Він також предсказав, що вони зникнуть, як тільки в Америці настане економічна поправа й не буде потреби задурманювати себе наркотиками, щоб забути прикрий стан.

НАСТРІЙ ВІДБИВАЄТЬСЯ ВСЮДИ.

До цього треба додати, що духовий настрій чоловіка відбивається не лише в танцях, але всюди: в його щоденній роботі, його поведінці, а далі в його обличчі, його рухах, його поставі, його ході.

Людина пригноблена, чи поденервована інакше ходить, ніж людина спокійна і зрівноважена. Є люди, які стало є поденервовані, стало неспокійні. А через те і їх хід стало відбиває цю нервовість. Коли людина постійно в задуманім стані, то її голова звичайно тримається похило, а очі опущені вниз. А це тому, що, будучи скупченою думками на якімсь подуманім предметі, людина не хоче розсівати своєї уваги речами, що є довкруги неї. Людина пригноблена, змучена і знеохочена, звичайно опускає руки вниз. Вона горбиться, а це з черги змінює теж її кроки.

Є люди, які вміють відчитати настрій людей по черевиках, чи радше по обцасах. Коли обцаси викривлені до середини, то це має інше значіння, ніж коли викривлені на боки. Також своє значіння має те, чи підбиваються черевики з правого боку, чи злівого, спереду, чи посередині.

Ось так ріжні речі на світі мають нераз між собою такі безпосередні звязки. Можливо, що незадовго хтось напише книжку про вплив адміністрації Рузвелта на викривлені черевики.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Жалібна академія.

Увесь український нарід покритий жалобою з причини замордування большевицьким аґентом у Ротердамі вожда українських націоналістів, полк. Е. Коновальця. До цеї жалоби й смутку прилучається й наша сиракюзька громада і хилить чоло перед великою жертвою.

В неділю, 12 червня ц. р., о. М. Кузів відправив панахиду по бл. п. полк. Коновальці. Підчас панахиди співав церковний хор під проводом дяковчителя Й. Заяця. Перед панахидою о. Кузів виголосив проповідь про значіння тої роботи, яку виконував покійний для свого народу.

Дня 10 липня ц. р. відбулася в галі У. Н. Дому жалібна академія. Того дня повівав з У. Н. Дому чорний прапор на знак жалоби. А вечором відбулась академія, на яку прибуло багато людей, місцевих і позамісцевих. На сцені виднів портрет полк. Е. Коновальця, прибраний цвітами й жалібними лентами. По обох боках стояли прапори: американський і український.

Жалібну академію відкрив член місцевого відділу ОДВУ ч. 9, п. В. Осухівський. Повстанням з місць присутні віддали поклін покійному полковникові. Декламацію — „На вічну память вождові" і „Вдарив грім" — виголосив п. В. Прибило. Головний реферат виголосив п. В. Іваник з Ню Йорку. Хор укр. гр.-кат. церкви, під проводом п. Й. Заяця, відспівав „Ви жертвою в бою".

Далі йшли такі точки: промова п. І. Пігуляка, промова о. М. Кузіва, в якій бесідник завзивав родичів плекати в своїх дітей сильні характери; хорова точка „Ой, впав стрілець"; промова п. Д. Оринича. Академію закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Підчас академії переведено збірку. Зложили: М. Співак $2; по $1: К. Рибак, І. Пігуляк, о. М. Кузів, М. Гладун, М. Гринчук, В. Пастух, В. Осухівський, В. Прибила, М. Спігур, К. Бура, Л. Залеський; В. Карбівничак 75 ц.; по 50 ц.: А. Яворський, І. Ліщинський, М. Даньків, М. Новинчук, М. Лобур, В. Лобур, С. Козуб, М. Ліщинецький, М. Ратіш, І. Каменюк, М. Каній, Й. Заяць, П. Гусак, Г. Туркевич, Д. Оринич, М. Мілер, І. Кравчук, К. Мушак, В. Корняк, Л. Кіт, А. Костів; М. Дембіцький 30 ц. Разом $33.80. З розпродажу малих відзначок $16. Разом $49.80. По відтягненні коштів гроші будуть вислані на призначену ціль.

Гавриїл Туркевич.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КОТСВИЛ, ПА. Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248., відбудуться в неділю, 7. серпня, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів, щоб були всі приявні як один і мали з собою ті відозви, які отримали від головного уряду, а то від предсідника й від рекордового секретаря. — Мих. Так, предс.; Вас. Чернецький, кас.; П. Турчин, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 6. серпня, в годині 7. ввечір, на Saint Boniface Hall, 345 Main St. Просимо всіх прибути. — Петро Криловський, предс.; Іван Бурнас, секр.; Сергій Винярський, кас.; Стефан Сосовський, рек. секр.

ЯК ПОВСТАЛА ЗАПОРОЗЬКА СІЧ

Назву „Січ" пояснюють звичайно в значінні „засіки" — зрубаного дерева, уложеного так, щоб воно могло служити охороною, загороджуючи дороги ворогові, далі — дерев'яного укріплення.

Степове господарство, яке вели на Подніпровю в XV—XVI. століттї, дуже вимагало таких укріплень для охорони від татарських наїздів, від дрібних татарських ватаг, що увихалися за „уходниками" по пасіках, ріллях, рибальських затоках, і забирали їх у неволю, коли вони не мали де сховатись. Людські постійні оселі трималися під стінами замків, порозкидуваних зрідка по широкому просторі Подніпровя та Побожжя. Поза цими „острогами", укріпленими містами при замках, господарство — чи рільне чи ловецьке, чи пасічницьке, чи рибальське — мусіло вестися дуже обережно, оборонною рукою, міркуючи так, щоб кожної хвилини було де скритися від несподіваного татарського наїзду або дати йому відправу.

Цісарський висланець Лясота, що переїздив Україною при кінці XVI століття, описуючи степове пограниччя Брацлавщини, звертає увагу на „дивні, малі, відокремлені доминки із стрільницями", що зчаста видніють серед тамошніх піль — „туди тікають селяни, коли на них несподівано нагло нападуть татари і бороняться відси — бо кожний селянин, як іде в поле, бере на плече рушницю, а при боці має шаблю або тисак, тому, що татари тут дуже часто вештаються і майже ніколи нема від них безпеки". Коли так було вже серед численних осад у часах, коли осіла кольонізація присувалася до степу, то тимбільше таких схованищ потрібували „уходники" на долішнім Дніпрі, в другій половині XV століття або в першій половині XVI. Вони запускалися далеко, на кільканадцять миль від пограничних замків, у глибину степів, у сусідство татарських кочовищ і випасів, і так з одного боку мусіли вязатися в більші організації, спілки добре озброєні, готові кожної хвилини дати сильну відправу напасникам, з другого боку — повинні були робити безпечні, укріплені становища, сховища для оборони від сильнішого ворога. І справді, уходницька територія, що далі від замків, а ближче ворога, тим густіше мусіла бути вкрита такими укріпленнями, „городками" уходницькими. Вже серед скарг черкаських міщан на „новини", які позаводили на них старости в 1530-х роках, стрічаємо нарікання і на те, що вони не дозволяють уходникам ставити в уходах „городців". Старости робили це тому, очевидно, що такі городці давали уходникам змогу загніжджуватися в степах на певних уходах, тимчасом як старости, в інтересах своїх поборів із уходників, хотіли їх тримати в можливій залежності та контролі. Та власти і сили в тих далеких степах старости не мали і перешкодити основуванню таких „городців" поправді не могли. „Городці" стали й далі і вони служили як важна точка спротиву. Коло них скуплялося й організувалося уходницьке населення — козацькі військa — та загніжджувалися в степах. Особливо важне значіння мали такі козацькі укріплення на головнім шляху уходницького та козацького промислу — Дніпрі. Було їх багато. В оповіданні про погоню за татарами Язловецького 1571. року названо такі важніші: Базавлук, Хортиця, Білозерський Остріг — цей найдальше висунений — в найближчім сусідстві татарських кочовищ.

В 1550-х роках Дмитро Вишневецький*) побудував замок

волинський магнат, перший відомий в історії козацький гетьман, воював проти татар. У поході козаків на Волощину попав у турецький полон, покараний смертю у Царгороді в 1563. році. Український нарід зложив гарну думу про смерть Дмитра Вишневецького. Потомка Дмитра Вишневецького, Єремію (Ярему) Вишневецького, воєводу, власника Лубенщини та сусідніх округ, в 1648. році прогнали козаки з лівобережжя і він вів проти козаків завзяту війну. 1649. року боронив Збараж проти Хмельницького. Сина Яреми, Михайла, вибрали поляки королем (1669—1673). Цей король після невдалої війни відступив туркам у бучацькім мирі 1672. р. Поділля з Камянцем.

на Хортиці, обсадив його залогою та озброїв артилерією. Так то дав він взірець січових укріплень у більшим стилю та взагалі в життя козаччини вніс багато нових ідей — і дав новий розмах козацькій політиці і її силі. Його імя звязане назавсіди з Січчю, а Хортицею спеціяльно. „Це острів славний военною організацією героя Вишневецького" записує польський письменник у 1580-х роках.

Ця то інша Січ служила як головне гніздо козаччини в тих часах, залежно від різних обставин. В міру того, як козаччина звязувалася все більше в організовану цілість, виробляюся поняття головної, центральної Січи — одної для всієї козаччини, для всього „Низу" Дніпрового. Якій припадала ця роля в дану хвилину, носила назву загально признаної „Січи".

В 1580 році зявляється в історії назва „січових козаків", що є доказом довершення і кристалізації козацтва. Січ стала осередком козацького життя і його представницею. Пізніші претенсії січовиків (в половині XVII. століття), що Запорожжя має надавати тон козацькому життю, анахронічні для того часу, основувалися на старій традиції XVI. століття, коли степове запорозьке життя мало справді величезне значіння у розвитку козаччини, а Січ була головним огнищем. Така роля Січи протягнулася до самої Хмельниччини: аж тоді козаки стали господарити „на волості", в „городовій" Україні, могли тут організуватися свобідно, і Січ утратила значіння осередка всієї козаччини — а зберегла лише значіння моральне — як школа козацького завзяття та лицарської слави.

*) Князь Дмитро Вишневецький, сі-

ФІЛЬМОВА ЗІРКА ЩАСЛИВОЮ МАТІРЮ. Клара Бов, відома широко зо своїх роль на екрані, вродила недавно сина. Як йому було 4 тижні, вона привезла його до фільмової студії й казала з нього зняти рухомий образок. Вона є жінкою Рекса Бела, фільмового актора, що грає „кавбоя".

Твір, що розійшовся.

Молодий письменник каже:
— Мій найновіший твір розійшовся в кільканадцятьох тисячах примірників.
— Дійсно?
— Так, усі продані.
— Неможливо! А що то було?
— Фейлетон у „Новім Часі".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Другий День Української Жінки.

Українське жіноцтво влаштовує цього літа „Другий День Української Жінки" в Ню Бритен, Конн. Ці заходи жінок треба щиро привитати. Бо вони викликують серед жіноцтва почуття громадянських обовязків, повчають жінок у ріжних суспільних справах, а далі заохочують їх брати активну участь у ріжних організаціях на користь українському народові.

А цього саме потрібно тепер більше ніж колинебудь передтим. Бо вороги винищують українські жіночі організації на рідних землях. Ось недавно припечатали існування найбільшої жіночої організації, „Союз Українок". Тому українське жіноцтво на еміграції мусить подвоїти свою працю, щоби бодай вчасті направити те лихо, що його вороги заподіяли на рідних землях.

Українські жінки, зорганізовані при Українськім Червонім Хресті ОДВУ, зо свого боку роблять те, що можливе, щоби принести звідсіля поміч українським визвольним змаганням, та щоби піднести на дусі й освідомити українську жінку в її суспільних обовязках. Одним зо способів цеї роботи Українського Червоного Хреста є це, що він влаштовує Українські Жіночі Дні. Перший такий День улаштовано минулого року в Ню Йорку. А другий цього літа буде влаштований 7 серпня в Ню Бритен, Конн.

В той День українські жінки повинні добре застановитися над своїми обовязками супроти рідного народу та себе запитатись, чи вони всі докладають свою частку до сповнення нашого державницького ідеалу. Грошевий дохід зо згаданого Дня є призначений на санаторію для політичних збігців, які десятками вештаються по вулицях чужих столиць та якими нема кому заопікуватись. Минулого року Жіночий День у Ню Йорку на ту ціль придбав гарну суму. Ми віримо, що цей черговий День буде негірший. Та кожна жінка мусить подбати про те, щоб і сама приїхала і ще кого з собою взяла.

Ми віримо також, що цей Черговий День піднесе нас морально ще більше, ніж попередній. А успіх його хай буде гідною відповідю нашим ворогам, які стараються в зародку задавити всяку організовану працю українського жіноцтва. Ми бачимо, що українські жінки на рідних землях також не попадають у розпуку з причини якоїнебудь невдачі. Ми бачимо, що як тільки вороги розвязали „Союз Українок", на його місце створилася відразу друга українська жіноча організація, „Дружина Княгині Ольги". Вони там мусять зводити боротьбу з владою. А ми тут маємо повну волю робити те, що уплянуємо. Тому на нас лежить тим більший обовязок проявляти громадянську роботу і нести поміч краєві. Не зражуймося малими невдачами. Ідім усе вперед, через працю до перемоги.

А. Середа.

КОГОЗ, Н. Й.

Прогульки на маніфестацію.

Ми, українські націоналісти по різних місцях, повинні добре подбати про те, щоби прибути на українську маніфестацію, що її влаштовується заходами центральної управи ОДВУ 4 вересня ц. р. в Ню Йорку. Хоч у тій справі центральна управа ОДВУ вже видала обіжник, то проте серед нас знаходяться такі українці, які мало тим цікавляться. А коли ми не будемо звертати належної уваги на ці справи, то хто буде?

Вже тепер всі українські націоналісти на місцях повинні порозумітись і зорганізувати прогульки. Вони повинні мати собі спеціальні боси, бо це навіть дешевше винесе. Там буде нагода побачитися зо старими знайомими; буде нагода почути бесідників з рідних земель, які говоритимуть про те, що робиться в напрямку сповнення нашого національного ідеалу, визволення наших земель зпід займанщин та створення нашої власної держави. Там будуть також представники з інших еміграцій, як з Канади, Аргентини. І їх слова будуть цікаві і варт кожному з нас почути, що там українці роблять. Ось так разом ми скріпимося морально до дальшої праці.

Т. Малігловка.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 27. липня 1938. помер у Перт Амбою, Н. Дж., довголітній член Бр. св. О. Николая, від. 104. У. Н. Союзу
ПАВЛО КУЗІВ.
Покійний родився в 1880 р., в селі Тирава Волоська, повіт Санок.
Похорон відбувся в суботу, 30. липня 1938., в годині 10. рано.
Земля Йому пером!
Гарасим Мисак, секр.

У пятницю, 29. липня, 1938. помер у Сейр, Па., довголітній член У. Н. Союзу і Товариства „Вільні Козаки", від. 236.,
МИКОЛА БАБІЙ.
Покійний родився в селі Увисла, повіт Гусятин.
Полишив жінку, брата й багато приятелів.
Вічна Йому память!

СПРОСТУВАННЯ

В „Свободі" ч. 170 було подано з Ню Гейвен, Конн., що екзекутива Стейтової Організації призначила замісць вінка на могилу полк. Е. Коновальця $16.62 на визвольну боротьбу. А дійсно було так: за стараннями пані К. Маланчукової зібрано з продажу кокардок $16.62 і призначено їх на вище згадану ціль самими жертводавцями, а не екзекутивою С. О. К. Маланчукова передала ці гроші екзекутиві Ст. Орг. з тою надією, що згадана організація від себе дасть якусь жертву і разом перешле на місце призначення.

А. Маланчук,
секр. Ст. Орг.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(58)

Улпові цілком не подобалося це, що він мусів відтепер маширувати на кінці валки і наглядати за тим „третім білим чоловіком", що з укриття вбивав їх один по одному. Ану він сам дістане стрілу між лопатки, почав він думати. А це зовсім не був гарний вигляд, коли вони знайшли свого побратима, облитого в крові, з заритим обличчям у траві.

Його могла стрінути така сама доля. Головно з тим невідомим „третім". Він навіть не знав, як той третій виглядає. А незнання річей додає всім страху. Та що було робити, коли той проклятий Голм напосівся на нього. Рад не рад, він мусів полишитись позаду і ніби наглядати за третім білим чоловіком. Оглядаючись боязко, він поволі тягнувся за рештою.

А тимчасом Док виконував свій плян: коли дикуни залишили свого вбитого товариша, Док скоренько зіскочив з дерева і подався до нього. Там він переконався, що дикуни залишили стрілу в плечах так, як вона застрягла. Це врадувало його, бо він так плянував. Тепер він кинувся до стріли і почав її витягати. Йому йшло про те, щоб одною стрілою вбити кількох.

Витягнувши закрівавлену стрілу, Док здригнувся. Він не любив убивати людей, навіть коли ті люди були душогуби і дикуни. Та що тут було робити, коли вони схопили його найкращого приятеля та невинувату дівчину і погрожували їм смертю. Життя їх могло бути врятоване тільки смертю дикунів. Ідучи за ними, він побачив, що ліс рідшав. Він затревожився.

ГРІМ УДАРИВ У ДІМ З ВІЙСЬКОМ.

Підчас буревію в селі Нугачеві коло Берестя на Поліссі грім ударив у дім А. Паплинського. У домі кватирував відділ війська. Грім убив на місці канонира М. Скарука з Пружан, а трьох інших тяжко поразив.